

IK, MYCELIUM

LIESBETH
LAGEMAAT
Ik, mycelium

Een episch gedicht

WERELDBIBLIOTHEEK

Voor het schrijven van deze bundel ontving de auteur een projectbeurs van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

© 2025 Liesbeth Lagemaat

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Boekverzorging: Christoph Noordzij, Wierum

NUR: 306

ISBN: 9789028454330

www.wereldbibliotheek.nl

Wereldbibliotheek maakt deel uit van Park Uitgevers

Vouw de kaart open en volg met je vingers het stratenplan
van een familie. Voel hoe het papier op de vouwlijnen

is verpulverd, later zul je nog minuscule vlokjes witstof
onder je nagels vinden. Je hebt geprobeerd om van de ene steeg

naar de andere boulevard te komen, je hand boven de
plattegrond aarzelt. Dan probeer je de route naar het volgende

plein, en zo via het stadspark naar het hart van de stad, maar
je vingers weigeren en in gedachten stel je je voor: de steeg is

geblokkeerd, op de boulevard staat de modder 50 centimeter hoog,
rondom het plein is het asfalt vloeibaar geworden door een plots

opgekomen hittegolf, het hele park is omgewoeld door
bulldozers. Heeft het bovendien zin naar het midden te reizen

van een puinwoestijn?

Je kunt nu de kaart dichtvouwen en besluiten het stratenplan
van een familie te negeren. Er zijn altijd alternatieve routes.

Of je kunt proberen toch van de steeg naar de boulevard en
zo via het plein de weg naar het park te vinden. Wie kiest voor

een ontdekkingsstocht, zal door modder en versperringen
heen moeten.

En wie weet wordt die puinwoestijn ooit een paradijselijke tuin.

Lied van de ander en de een

Zoals het tot ons zou moeten komen, het lot, zo komt het nooit.
Ha! Glanzende biljartballen op een laken van eeuwige lente,

klik, klak, klinisch kletsen de ivoren kogels tegen elkaar,
draaien om hun as, kaatsen tegen massieve wanden,

wentelen om elkaar heen, en geen bal heeft de ander
verwond of opgegeten of tot stront gewenst.

Gaat de ene mens in het licht en de andere in donker, dan wil
de een de schaduw van de ander en de ander het licht van de een.

De ander en de een groeien samen op en zijn veroordeeld tot
verwijdering.

De volkszanger op de hoek van de straat zingt. En in zijn lied
smeeft hij, met snik in de stem: 'Zing voor hen, die uit dezelfde

moederschoot geboren zijn.'

Het is augustus en de stoepstenen zijn tot kruim gebakken.

De vijver staat nagenoeg droog, de lichaampjes van vissen
dobberen met de bleke buikjes naar boven.

Een mus verschanst zich in de druivenrank.
Trossen al bijna tot krenten gekrompen.

Lied van de volkszanger op de hoek van de straat

Alleen de honden hebben hem nog niet weg gejaagd, maar misschien is dat enkel omdat ze de toonhoogte herkennen.

En omdat het vandaag te heet is om te blaffen dus als de zot met de strohoed het klusje van hen overneemt, al goed.

Een autoportier klap open, een kind wordt naar buiten geduwd, het begint te huilen. De volkszanger zingt door, als een metronoom.

De moeder staat nu naast het portier en schreeuwt tegen het kind. Wil het kind terug de auto in duwen. Boven het autoblik is de lucht

een golvende massa. De volkszanger kijkt even op. Verzinkt in zijn verdriet, bonbon van zoete smart, en de man en de vrouw

steken nu de parkeerplaats over, gedempt het huilen van het kind. Klotsende hittezee boven het dak van de auto.

Niet wat werkelijk is, maar wat zijn hart automatisch beweegt, dat zet de volkszanger in werking. Hij is het apparaat van de kitsch,

en overal zo ver vandaan als een pop in de poppenkast. Vul me, denkt de volkszanger, met een nieuw couplet.

Op de hoek van de straat zijn de stenen donkerbruin gekleurd. Hoe nog een toon op te zuigen. Een spons van steen. Het is

niet zomaar bloed van niet zomaar iemand dat de steeg vervuult.

Het is afkomstig van een eeuwigdurende stroom. Wat voor
contrapasso zou je de volkszanger wensen.

En toch is het lied niet slecht gemaakt, de structuur cyclisch,
het refrein indringend als een psalm. Het thema verbluffend nieuw.

Zowel de ander als de een is kosmonaut. Gevangen in een
glazen planeet, als een kristallen bol.

Lied van Mycelium

Ben ik dan de enige met verantwoordelijkheidsgevoel?
Want dat schepsel dat zich beweegt boven mijn hemel van git

is niet tot abstraheren in staat.

Hij, zij, hen, het, ze plaatsen zichzelf constant in het middelpunt.

Alsof zij het epicentrum zijn waar alle levensgebeurtenissen,
ook die waaraan ze part noch deel hebben, om draaien.

En dat maakt het lastig manoeuvreren. In feite is er van
manoeuvreren helemaal geen sprake. Elke beweging is

een schijnbeweging, want een varen op de golf van het lot.
Maar dat lot was al vooraf bepaald. En omdat de mens dit

ten diepste beseft maar niet weten wil, galoppeert hij zij hen het
koortsachtig in cirkels om een levensmotief dat blijkbaar zo

hemeltergend belangwekkend is dat de omringende wereld
niets is dan een decor.

Want pas op, gevaarloos is het nooit: ik zal me voorstellen want
wat ben ik? Een zich uitbreidende sleuf in de duisternis,

vertakkend, ijler nog, met de kracht van kiemdraden en een
elektrificerende zelfbewustheid... wie volgt me nog? En toch zal ik

het spoor uitlijnen dat het hersenzwerk zal vormen voor u. Mens.

U alleen, daar boven. En lanceer ik zo nu en dan een geblauwdrukte
tentakel naar de oppervlakte en kijk ik, als met één alziend,

periscopisch oog, een eilandleven in, dwaalt mijn Zijn in het
knikkerplaneetje van uw bestaan. Om mij daarna weer schielijk

terug te trekken want ik, niets meer en minder dan Mycelium,
gedij uitsluitend in de diepte van uw aardgrot. Een nacht zonder

prikgaatjes van sterren.

In het spoor dat ik trek heeft het licht zich verinnerlijkt,
dat is: voor de zichtbare sentimenten gedooft.

Laat mij nu vandaag – een korte stoot en in het zwarte kruim,
door u belopen, hoopt zich een minieme heuvel op, alsof een mier

wat korrels zand heeft weggeduwd. Daar is het: een flikkerstipje
als een dennennaald zo dun. Een vlijmend tentakeltje steek ik

omhoog. Ik koester u.

Lied van de stamvader

Hier staat een man in zijn plissébroekje van jongensgaas.
Vleugeltjes nog maar net afgehaakt. De Wandelaar zal hij worden,

in dit verhaal. Wanneer zijn blaasbalg begon met op en neer
te gaan, het is niet meer te zeggen. Maar aan de kiem staat hij.

En ja, ik heb hem gezien, ik, Mycelium, dansend in een ruimte die
te veel leek op de arena waar hij later zijn voetstappen zette,

woorden sprak nee zong, een trillende tenor, en constant een glans
van angst in de pupillen. Waarom en waarvandaan?

Maar eerst: hoe hij in dat jurkje meer leek op een enorme libelle
of op een minuscule engel, dan op een kleuter in een stad, straat,

huis met voor- en achterkamers, hemels fruit aan het plafond,
een cocon in wit en gips en gaas.

Lied van de ander en de een

En tik ik met mijn draadvingers het oppervlak aan van
een trottoir, kom haast niet door de stenen heen, maar

weet daar voetstappen, twee aan twee, een ritme dat naar
links en rechts toe echoot, uitademt, levens in blauwdruk gelegd

maar het klopt niet. De passen van de een zijn sneller en zwaarder
dan die van de ander, het lijkt alsof een voorgaat, en de ander

volgt, maar met tegenzin. Een aangeboren trots wordt onderdrukt,
want gevolgd worden moet er. En bij elke stap wil de lichtere,

jongere zich afwenden en het lijf roept kijk naar mij maar ieder
ziet eerst de oudere, eerdere. Dan hebben moeders en grootmoeders

en bataljons van tantes ook nog beslist dat de kinderen
als tweeling gekleed door het leven zullen gaan, wat makkelijk is,

want de oudere is kleiner van stuk en de jongere juist groter.
Dus spant de een zich zover in dat haar ruggenmerg haast

uit elkaar barst van drift, en de ander snapt het niet want
voor haar is de wereld een perspectief zonder einde.

Voelsprietendblik naar wolkenhemels en regensluiers gericht,
of sprekend tot het diepste reliëf van een boombast, spelend met

kiezelsteentjes uit de hof van de grootouders, en met nog on
uit te spreken formules op de tongpunt.

De wereld ontvouwt zich als een bloemknop, en zij daar midden in.
En ergens daar achter een hollende tweelinghelft, die van alles

roept maar de afstand is te groot. En de zang van de mei en
de haviksschreeuw en het staccato van regen, de gonzende toon

van opkomende en neergaande zonnen te aanlokkelijk.
Wie gaan daar in dezelfde kleren denken de mensen die allemaal

niets dan passanten zijn. En de oudste van de twee ziet geen
passanten en hoort niet het gemurmuur van voorbijgangers, maar

de jongste voelt zich als een prikplaatje: elke keer opnieuw
de omtrek gemeten door een toevallig langs schampend leven.

zo kan het niet langer, ze zet zich af en sprint, en probeert
de inmiddels gehate echo de kleren van het lijf te rukken.

Het lijf te breken, de hersens tot appelmoes te slaan.
Niets heeft de ander in de gaten, in haar handen de ollekebollekes

die de wervelwind lispelt, de gloeispetters van een verre ster,
een ketting zou ze kunnen rijgen van twijg en blaf en stuifmeel-

draadjes en niet te vergeten de doornen van een klimroos, nog
onuitgebotte knolletjes van lentebloei en ga zo maar door.

Een astronaut is ze in een universum dat elke dag weidser wordt.
Hooft niets van het roepen van de jongere, achter haar.

En in het tweelingkind, het zo te moeten spelen echozusje,
groeit teleurstelling. Die kiemt tot angst. Die kiemt tot

eenzaamheid. Vergeldingsdrang. En vanaf dan zijn de twee mensen,
ooft opgegroeid in de kleren van elkaar, om onafscheidelijk

te worden, het prototype van de nooit meer aan elkaar te kleven
delen. En in de loop van een lang leven hooft grief zich op grief

en kwetsuur zich op niet te stelpen wond, en waar ooft twee maal
twee voetstappen het trottoir deden trillen van verwachting,

krimpen mijn vingerdraden zich ineen om de brug die ik
nooit meer kan slaan, de verbinding die voorgoed verloren is.

Dacht ik tussen mensen mijn stelsel van weefsels te kunnen
spreiden, hier stokken mijn diepste bewegingen. Maar dan zou

ook ik, Mycelium, tot in mijn wortelpunten
tot stilstand gekomen zijn.

Lied van Mycelium

Maar ik, Mycelium, ik heb geen stem. Probeer slechts
met mijn lichtste vingertoppen je oppervlak te raken. Voel je het?

Hoe ik in mijn eigen braille tegen je aan tik, lettergrepen vorm
die je nooit zullen bereiken, of je begrip te boven gaan.

Wij, Mycelium, hebben een onuitvoerbare taak, en toch
gaan we door, en alle voetstappen die jij in de aarde prent

zijn door mij, door ons, onderbouwd. Wij, de dragers,
de boodschappers, de bruggenbouwers, de behoeders.

Ga liggen met je oor aan de grond en probeer enkele
tonen van ons lied te verstaan. Denk niet dat het ruisen van

frisse gedachten, als platanen die dansen in een lentebries,
de brede handen geplooid, denk niet dat ons menuet een illusie is.

Wij, ik, Mycelium, ik draag je toe een onuitsprekelijke liefde.
Ik bekommer me in al mijn vertakkingen.

Kan ik voorspellen hoe een mensenweg verloopt. O ja.
Uit de cadans van voetstappen die de aarde doen trillen

valt veel af te lezen. Probeer ik te kalmeren. Te verzachten.
De zenuwen te bedaren, ja, als dat mijn taak kan zijn. Kleine

elektrificerende signaaltjes zend ik naar boven, daar en daar
en daar waar het gewonde schepsel zich voortbeweegt. En

zijn ze niet allemaal doorgloeid van pijn, de mensenwezens.
Niks geen sapiens aan dat bestaan. Maar de een is meer

gekerkerd in het eigen lijden dan de ander.
En hier, in mijn waarneemveld: de jongere van de deelbare

tweeling. Mislukte wederhelften.
Voel ik zoveel angst dat de grondspikkels waarin ik me verberg

bijna barsten. En mijn tentakels lijden mee.
Zie ik het kind wegschuiven, steeds dieper, een glijbaan van

vrees neemt haar mee. Is het gewond geraakt het kind en
wanneer dan en hoe. En brengt het zichzelf daarom telkens

brandende tatoeages toe, merkt het zichzelf tot vijandin.
Twistmeesteres. Draagster van de giftige appel.

Oefent het zich in kwaadaardigheid om de eigen pijn
te bezweren. Het doven van een onbegrepen verdriet.

Alles om niet te hoeven spreken.
Strek ik mij uit, rek mijn fijnste vingerwortels. Naar haar.

Wat, als ze niet meer in windsels van leed zou hoeven lopen.
Als ze haar lippen kon bewegen om een klank, het begin

van een lied, te vormen.

Als ze niet constant haar eigen handpalm zou lezen maar
de warmte van een medewezen zou mogen voelen op haar vlies.

Is die weg ondraaglijk lang. De eenzaamheid inmiddels te gerieflijk.
De dag, daarboven, haar een zwarte deken – donkerder nog

dan de aarde waarin ik besta.